

**TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HÓA HÀ NỘI
KHOA VĂN HÓA DÂN TỘC THIỂU SỐ**

.....o0o.....

**DU LỊCH HỒ BA BỂ VỚI ĐỜI SỐNG KINH TẾ
CỦA NGƯỜI TÀY XÃ NAM MẪU
HUYỆN BA BỂ, BẮC KẠN**

KHÓA LUẬN TỐT NGHIỆP CỬ NHÂN

Giảng viên hướng dẫn: Th.S Hoàng Văn Hùng

Sinh viên thực hiện : Lý Thị Đàm

Lớp : VHDT 14B

Hà Nội – 2012

LỜI CẢM ƠN

Trước tiên, em xin chân thành cảm ơn Trường Đại Học Văn Hóa Hà Nội, Khoa Văn hóa dân tộc thiểu số, các Thầy Cô giáo trong khoa đã giúp đỡ và tạo điều kiện thuận lợi cho em thực hiện đề tài. Em xin chân thành cảm ơn thầy giáo, TH.S Hoàng Văn Hùng đã hướng dẫn trực tiếp và tận tình cho em trong quá trình nghiên cứu và hoàn thành đề tài này.

Qua đây, cũng xin được cảm ơn sự giúp đỡ của UBND xã Nam Mẫu, Ban Quản Lý Vườn Quốc Gia Ba Bể, các Bác, các cô chú và các anh chị trong xã Nam Mẫu đã cung cấp tài liệu quý báu cho tôi hoàn thành đề tài nghiên cứu của mình.

Do khả năng và điều kiện có hạn, kết quả nghiên cứu của đề tài sẽ không tránh khỏi những hạn chế, thiếu sót. Em rất mong nhận được những ý kiến chỉ bảo, đóng góp, bổ sung của các thầy cô giáo, các bạn quan tâm để bài viết được hoàn thiện hơn.

Xin chân thành cảm ơn!

Hà nội, tháng 03 năm 2012

Người thực hiện

Lý Thị Đàm

MỤC LỤC

LỜI CẢM ƠN

MỤC LỤC

PHẦN MỞ ĐẦU	1
1. Lý do chọn đề tài	1
2. Lịch sử nghiên cứu	2
3. Đối tượng, phạm vi nghiên cứu	3
4. Mục đích, nhiệm vụ nghiên cứu của đề tài	3
5. Phương pháp nghiên cứu	4
6. Đóng góp của đề tài	4
7. Bố cục nội dung của đề tài	4
Chương 1: KHÁI QUÁT VỀ KHU DU LỊCH HỒ BA BỂ VÀ NGƯỜI TÀY XÃ NAM MẪU HUYỆN BA BỂ, BẮC KẠN.....	6
1.1. Khái quát về khu du lịch Hồ Ba Bể	6
1.1.1. Nguồn gốc Hồ Ba Bể	6
1.1.2. Đặc điểm địa lý - cảnh quan.....	8
1.1.2.1. Đặc điểm địa lý - tự nhiên.....	8
1.1.2.2. Đặc điểm cảnh quan	11
1.1.3. Du lịch Hồ Ba Bể trong cơ cấu du lịch của huyện Ba Bể, Bắc Kạn.....	14
1.2. Khái quát về người Tày xã Nam Mẫu.....	15
1.2.1. Điều kiện tự nhiên - xã hội xã Nam Mẫu.....	15
1.2.2. Người Tày xã Nam Mẫu	16
1.2.3. Đặc điểm dân cư	17
1.2.4. Đặc điểm văn hóa.....	18
1.2.5. Kinh Tế truyền thống	25
Tiểu kết chương 1.....	27

Chương 2: TÁC ĐỘNG CỦA DU LỊCH HỒ BA BỂ ĐẾN ĐỜI SỐNG KINH TẾ CỦA NGƯỜI TÀY XÃ NAM MẪU HUYỆN BA BỂ, BẮC KẠN.....	29
2.1. Tiềm năng phát triển du lịch của Hồ Ba Bể.....	29
2.1.1. Tiềm năng du lịch tự nhiên	29
2.1.2. Tiềm năng du lịch nhân văn.....	31
2.1.2.1. Văn hóa vật thể.....	31
2.1.2.2. Văn hóa phi vật thể	33
2.1.3. Một số loại hình du lịch sinh thái có điều kiện khai thác ở Hồ Ba Bể .	35
2.2. Thực trạng hoạt động du lịch ở khu vực Hồ Ba Bể.....	36
2.2.1. Cơ sở hạ tầng phục vụ du lịch.....	36
2.2.2. Dịch vụ lưu trú và ăn uống.....	38
2.2.3. Các hoạt động khác phục vụ du lịch	40
2.3. Tác động của du lịch Hồ Ba Bể đến đời sống kinh tế của người Tày xã Nam Mẫu.....	42
2.3.1. Tác động tích cực	42
2.3.2. Tác động tiêu cực	46
Tiểu kết chương 2.....	49
Chương 3: MỘT SỐ GIẢI PHÁP NHẪM NÂNG CAO ĐỜI SỐNG KINH TẾ CỦA NGƯỜI TÀY XÃ NAM MẪU HUYỆN BA BỂ, BẮC KẠN GẮN VỚI PHÁT TRIỂN DU LỊCH HỒ BA BỂ	50
3.1. Đánh giá thực trạng.....	50
2.3. Một số giải pháp cho việc phát triển du lịch Hồ Ba Bể	54
3.2.1. Giải pháp về cơ chế chính sách.....	54
3.2.2. Giải pháp về quy hoạch và đầu tư.....	55
3.2.3. Giải pháp về đào tạo.....	56
3.2.4. Giải pháp về phát triển cơ sở hạ tầng.....	56

3.2.5. Giải pháp về xã hội	57
3.2.6. Giải pháp về môi trường	58
3.2.7. Chống bồi lắng hồ Ba Bể và cải tạo dòng chảy Sông Năng	58
3.3. Giải pháp nhằm nâng cao đời sống kinh tế của người Tày xã Nam Mẫu	59
3.3.1. Về nông nghiệp	60
3.3.2. Về thủ công nghiệp	61
3.3.3. Về dịch vụ	62
3.3.4. Về Xây dựng	62
3.3.5. Về thương mại.....	63
Tiểu kết chương 3.....	64
KẾT LUẬN	66

DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO

PHẦN PHỤ LỤC

PHẦN MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

*“Quê hương em có viên ngọc xanh
Đây Hồ Ba Bể Nằm giữa tươi xanh
Xanh xanh nước, xanh xanh cây
Xanh màu huyền thoại ở giữa trời mây”*

Những câu ca vang lên như khơi dậy trong tâm hồn mỗi người con quê hương niềm tự hào sâu sắc để đi vào lòng người thật dịu mát như chính cái “xanh xanh nước, xanh xanh cây” của Hồ Ba Bể vậy.

Mỗi khi nhắc đến Bắc Kạn là người ta nghĩ ngay đến Hồ Ba Bể - một Hồ Nước ngọt tự nhiên lớn nhất nước ta nằm ở xã Nam Mẫu huyện Ba Bể, Bắc Kạn. Giữa sự ồn ào xô bồ của cuộc sống nơi thị thành, được đắm mình trong màu xanh của thiên nhiên Hồ Ba Bể sẽ cảm thấy tâm hồn thanh thản khoan thai, bình yên đến lạ thường. Hồ Ba Bể thực sự là nơi dừng chân lý thú cho những ai muốn có một không gian yên tĩnh, được thả hồn với trời, mây, sông, nước.

Khu vực Hồ Ba Bể lại là nơi cư ngụ của gần 2000 cư dân của 4 dân tộc anh em cùng sinh sống trong các thôn bản, thung lũng đá vôi hay bên bờ Hồ. Hoạt động chính của họ là canh tác lúa nước, nhưng diện tích ruộng không lớn cho nên đời sống của đồng bào nơi đây không được đảm bảo, một phần người dân sống bằng nghề săn bắt, khai thác lâm sản trái phép trong Vườn Quốc Gia Ba Bể. Những năm gần đây, du lịch Hồ Ba Bể khá phát triển đã phần nào làm thay đổi diện mạo cũng như nâng cao đời sống kinh tế của đồng bào nơi đây. Tuy nhiên, cùng với sự phát triển của du lịch là rất nhiều vấn đề khác, những bài toán đặt ra đối với các cấp, các ngành và người dân nơi đây như: Quản lý hoạt động du lịch như thế nào cho hiệu quả? Làm thế nào để có

thể khai thác hết tiềm năng vốn có phong phú và đa dạng của Hồ Ba Bể vào phát triển du lịch? Làm thế nào để có thể quảng bá và thu hút khách du lịch về Ba Bể?...Đặc biệt là vấn đề phát triển du lịch góp phần cải thiện đời sống nhân dân, nâng cao nhận thức của con người về tầm quan trọng của việc bảo vệ rừng, bảo vệ động - thực vật quý hiếm góp phần giữ vững hệ sinh thái.

Là một người con của quê hương Bắc Kạn, từ thực tế trên, cùng với niềm tự hào và trách nhiệm, tôi mạnh dạn chọn đề tài: : “*Du lịch Hồ Ba Bể với đời sống kinh tế của người Tày xã Nam Mẫu huyện Ba Bể, Bắc Kạn*” làm đề tài khóa luận của mình. Tôi mong muốn, có thể góp một phần khả năng và sức lực nhỏ bé của mình vào công cuộc xây dựng và đổi mới trên chính mảnh đất quê hương thân yêu.

2. Lịch sử nghiên cứu

Trong giai đoạn đổi mới nước ta đã đạt được nhiều thành tựu to lớn trên các lĩnh vực: kinh tế, văn hóa – xã hội, khoa học, công nghệ thông tin... cùng với đó là ngành du lịch, du lịch phát triển nhanh đã làm cho đất nước ngày một thay da đổi thịt. Du lịch phát triển nhanh cùng với đó đã có nhiều công trình nghiên cứu về phát triển du lịch như: các tạp chí, báo chí, các luận văn, luận án cũng đề cập nhiều đến vấn đề du lịch

Vườn Quốc Gia Ba Bể cũng được quan tâm, đầu tư nghiên cứu phát triển du lịch. Nhiều công trình nghiên cứu về phát triển du lịch tỉnh Bắc Kạn như: “*Báo cáo hội thảo khoa học Vườn Quốc Gia Ba Bể - khu bảo tồn thiên nhiên Na Hang*”, của nhà XB lao động – Hà Nội 2003

Hồ Thanh Hải và nnk, 2001: “*Điều kiện tự nhiên là cơ sở cho quy hoạch sử dụng hợp lý Hồ Ba Bể và phụ cận*”, tài liệu Viện STTNSV.

Nguyễn Văn Hào, 1975 với “*Sở sinh học và nguồn lợi cá Hồ Ba Bể*”

Hoàng Thị Hiền, 2004 “*khu du lịch sinh thái Hồ Ba Bể*”, nghiên cứu khoa học sinh viên, Trường Đại Học Văn Hóa Hà Nội

Tất cả các công trình nghiên cứu trên đều phản ánh quá trình phát triển du lịch, thể hiện sự quan tâm của các ngành, các cấp. Các công trình đều nghiên cứu về rừng, thực vật, đa dạng sinh học, các vấn đề liên quan đến bảo tồn, về du lịch sinh thái... Tuy nhiên, các công trình nghiên cứu đều trải dài trên phạm vi rộng lớn, nên chưa đề cập sâu đến các khía cạnh về tiềm năng du lịch, thực trạng phát triển du lịch và tác động của du lịch đến đời sống của đồng bào. Tiếp thu kinh nghiệm của những người đi trước, em mạnh dạn chọn đề tài: “*Du lịch Hồ Ba Bể với đời sống kinh tế của người Tày xã Nam Mẫu huyện Ba Bể, Bắc Kạn*”. Bước đầu đề tài sẽ khai thác các tiềm năng, thực trạng và đưa ra một số giải pháp phát triển du lịch Hồ Ba Bể cùng với đó là tìm hiểu những tác động của du lịch đến đời sống của đồng bào. Là một người con dân tộc Tày, sinh ra trên mảnh đất Bắc Kạn thân yêu em mong muốn có thể đóng góp một phần sức lực nhỏ bé của mình cho quê hương.

3. Đối tượng, phạm vi nghiên cứu

Với đề tài này, người thực hiện xác định đối tượng nghiên cứu gồm có:

- Khu du lịch Hồ Ba Bể - tiềm năng và thực trạng
- Đồng bào Tày ở xã Nam Mẫu
- Tác động của du lịch Hồ Ba Bể tới đời sống xã hội nói chung và đời sống kinh tế nói riêng của đồng bào Tày ở xã Nam Mẫu

Những đối tượng này cũng được xác định trong một phạm vi cụ thể đó là khu vực Hồ Ba Bể, xã Nam Mẫu và các vùng lân cận thuộc huyện Ba Bể, tỉnh Bắc Kạn.

4. Mục đích, nhiệm vụ nghiên cứu của đề tài

Thông qua việc nghiên cứu những tiềm năng du lịch to lớn của Hồ Ba Bể, tìm hiểu thực trạng phát triển du lịch tại khu du lịch Hồ Ba Bể, đề tài sẽ đánh giá những tác động tích cực và tiêu cực của du lịch Hồ Ba tới đời sống

kinh tế của đồng bào Tày ở xã Nam Mẫu. Từ đó, bước đầu đề tài sẽ đề xuất những phương hướng và giải pháp cho việc phát triển du lịch tại khu vực Hồ Ba Bể nói chung và đề xuất một số giải pháp nhằm nâng cao đời sống kinh tế của người Tày ở xã Nam Mẫu huyện Ba Bể, Bắc Kạn gắn với phát triển du lịch Hồ Ba Bể.

5. Phương pháp nghiên cứu

Phương pháp chung nhất là phương pháp luận của chủ nghĩa Mác Lênin và tư tưởng Hồ Chí Minh về vấn đề xã hội, dựa trên quan điểm của Đảng và Nhà Nước về vấn đề dân tộc và văn hóa dân tộc.

Các phương pháp cụ thể trong quá trình triển khai đề tài là: khảo sát, điều tra xã hội học, điền dã dân tộc học, phỏng vấn các tầng lớp nhân dân, sưu tầm sách báo tư liệu...

Phân tích, tổng hợp thông tin, so sánh để xử lý tư liệu cũng được người nghiên cứu lựa chọn sử dụng.

6. Đóng góp của đề tài

Với những nội dung và kết quả nghiên cứu, trước tiên, đề tài sẽ góp thêm vào kho tàng tư liệu chung nghiên cứu về khu du lịch Hồ Ba Bể. Bên cạnh đó, những nghiên cứu về thực trạng phát triển du lịch ở Hồ Ba Bể và tác động của nó tới đời sống kinh tế của đồng bào thiểu số vùng ven cùng với một số giải pháp bước đầu sẽ là những gợi ý cho các nhà quản lý, các cấp, các ngành của huyện Ba Bể tham khảo để có thể khai thác hết tiềm năng du lịch to lớn của Hồ Ba Bể đồng thời với việc nâng cao đời sống của nhân dân quanh vùng.

7. Bố cục nội dung của đề tài

Ngoài phần mở đầu, phần kết luận, danh mục tài liệu tham khảo và phụ lục khóa luận gồm 3 chương:

Chương 1: Khái quát về khu du lịch Hồ Ba Bể và người Tày xã Nam Mẫu huyện Ba Bể, Bắc Kạn

Chương 2: Tác động của du lịch Hồ Ba Bể đến đời sống kinh tế của người Tày xã Nam Mẫu huyện Ba Bể, Bắc Kạn

Chương 3: Một số giải pháp nhằm nâng cao đời sống kinh tế của người Tày xã Nam Mẫu huyện Ba Bể, Bắc Kạn gắn với phát triển du lịch Hồ Ba Bể

DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Đào Duy Anh (2005) *Đất nước Việt Nam qua các đời*, Nxb. Văn hoá - Thông tin, Hà Nội
2. Trần Bình (2009) *Văn hóa các tộc người Tây Bắc Việt Nam*. Nxb Văn Hóa Dân Tộc, Hà Nội
3. Nguyễn Đồng Chi (1997) *Sự tích Hồ Ba Bể*. Nxb Kim Đồng, Hà Nội
4. Phan Hữu Dật (1998) *Một số vấn đề về dân tộc học Việt Nam*, Nxb. Đại học quốc gia Hà Nội
5. Chu Xuân Diên(2004) *Mấy vấn đề về văn hoá và văn học dân gian*, Nxb. Văn nghệ Tp. Hồ Chí Minh
6. Nguyễn Đăng Duy (2004) *Nhận diện văn hoá các dân tộc thiểu số Việt Nam*, Nxb. Văn hoá dân tộc, Hà Nội
7. Hoàng Thị Hiền (2004) *khứ du lịch sinh thái Hồ Ba Bể*, nghiên cứu khoa học sinh viên, Trường Đại Học Văn Hóa Hà Nội
8. Hồ Thanh Hải và nnk (2001) *Điều kiện là cơ sở cho quy hoạch sử dụng hợp lý Hồ Ba Bể và phụ cận*. Tài liệu viện STTNSV.
9. Nguyễn Chí Huyền (Chủ biên) (2000) *Nguồn gốc lịch sử tộc người vùng biên giới phía Bắc Việt Nam*, Nxb. Văn hoá dân tộc, Hà Nội
10. Đinh Gia Khánh(1993) *Văn hoá dân gian Việt Nam trong bối cảnh văn hoá Đông Nam á*, Nxb. Khoa học xã hội, Hà Nội
11. Hoàng Nam (1998) *bước đầu tìm hiểu văn hóa tộc người – văn hóa Việt Nam*, Nxb Văn Hóa Dân Tộc, Hà Nội
12. Bùi Thị Nga (2010) *Tác động của du lịch tới đời sống của người Mường ở Kim Bôi, Hòa Bình*, Khóa luận tốt nghiệp, Trường Học Văn Hóa Hà Nội
13. Nhiều Tác Giả (2004) *Bản sắc và truyền thống văn hóa các dân tộc tỉnh Bắc Kạn*. Nxb Văn Hóa Dân Tộc, Hà Nội
14. Bộ KH-CN và MT (1996) *Một số biện pháp bảo vệ môi trường trong quy hoạch xây dựng Hồ Ba Bể, tỉnh Cao Bằng*.
15. Nguyễn Công Minh, Dương Đức Tiến (1997). *Dẫn liệu về chất lượng nước và vi tảo (micro algae) Hồ Ba Bể*. Tạp chí sinh học 19/2: 117 -120

16. Hoàng Ngọc La, Hoàng Ngọc Toàn, Vũ Anh Tuấn (2002) *Văn hoá dân gian Tày*, Sở Văn hoá Thái Nguyên xuất bản

17. www.backan.gov.vn

18. <http://www.backan.gov.vn>

19. <http://dulichvietnam.asia>

20. <http://www.Fairylandtour.com>

21. <http://www.minhhaitravel.com>

22. <http://www.dulichkhachsanh.com>

23. <http://aseantraveller.net>